

V Bruseli 11. 9. 2019
COM(2019) 412 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**týkajúce sa samitu o opatreniach v oblasti klímy, ktorý usporiada Generálny tajomník
Organizácie Spojených národov v roku 2019 v New Yorku**

Úvod

Zmena klímy je rozhodujúcou výzvou pre našu generáciu a EÚ bola na čele rokovaní o mnohostrannom rámci s cieľom reagovať na túto globálnu výzvu. Diplomacia EÚ zohrala v roku 2015 vedúcu úlohu pri sprostredkovaní historickej a globálnej Parížskej dohody o zmene klímy. 195 krajín sa vtedy dohodlo na jednoduchom ciele: zanechať budúcim generáciám zdravšiu planétu a prosperujúcejšie, modernejšie a spravodlivejšie spoločnosti. Vďaka systému OSN sa po prvýkrát podarilo, aby sa všetky krajiny zaviazali obmedziť svoje emisie skleníkových plynov. Všetci najväčší producenti emisií na svete sa teraz stotožňujú s týmito cieľmi vrátane Číny, na ktorú pripadá viac ako štvrtina celosvetových emisií. Parížskou dohodou o zmene klímy sa stanovuje cieľ udržať zvýšenie priemernej globálnej teploty výrazne pod hodnotou 2° C a zároveň obmedziť jej nárast na 1,5° C. Dohoda zaväzuje strany k zodpovednosti prostredníctvom spoľahlivého systému transparentnosti, ktorým sa bude sledovať pokrok strán pri plnení ich príspevkov. Zároveň sa od nich vyžaduje, aby každých päť rokov zvýšili úroveň ambícií svojich príspevkov, zohľadňujúc pritom najnovšie vedecké poznatky.

Pokiaľ ide o EÚ, konala rýchlo a rozhodne s cieľom uskutočniť kroky, ktorými by sa potvrdili záväzky prijaté v rámci Parížskej dohody. Na začiatku funkčného obdobia tejto Komisie pred takmer piatimi rokmi predseda Juncker stanovil jasnú prioritu v boji proti zmene klímy – vytvorenie odolnej európskej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy s cieľom dosiahnuť riadny a spravodlivý prechod na moderné, klimaticky neutrálne a konkurencieschopné hospodárstvo a zároveň vytvoriť príležitosti pre nové pracovné miesta a udržateľný rast. Opatrenia v oblasti klímy majú zásadný význam, pokiaľ ide o dosiahnutie všetkých 17 cieľov udržateľného rozvoja.

Výsledkom tejto politiky je, že EÚ je nateraz jedinou veľkou svetovou ekonomikou, ktorá plne premietla kroky na splnenie svojich záväzkov z Parížskej dohody do legislatívy, pričom v rámci prípravy na klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2030 vyvinie snahu znížiť svoje emisie skleníkových plynov o minimálne 40 %.

EÚ má dnes zavedený pravdepodobne najkomplexnejší a najambicióznejší legislatívny rámec, podporený dlhodobým demokratickým procesom v rámci EÚ, ako aj inkluzívnym procesom rozhodovania. Úspešne prechádza na klimaticky neutrálne hospodárstvo – v období 1990 až 2017 emisie skleníkových plynov v EÚ klesli o 23 %, zatiaľ čo hospodárstvo EÚ zaznamenalo nárast o 58 %. Keďže naši medzinárodní partneri zintenzívňujú svoje vlastné úsilie o prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, záujem o model EÚ a jej politiky narastá, čo vytvára jedinečný priestor na hospodársku diplomáciu a spoluprácu v oblasti politiky.

Napriek zmenám v politike, ku ktorým došlo v dôsledku vnútroštátnych politických cyklov, a to najmä v Spojených štátoch, je globálna podpora Parížskej dohody aj naďalej silná, pričom ju s výnimkou jednej podporujú všetky hlavné ekonomiky sveta. Je však jasné, že globálna transformácia potrebná na dosiahnutie cieľov Parížskej dohody neprebíha dostatočne rýchlo. Najnovšie vedecké správy, a najmä osobitná správa Medzivládneho panelu

o zmene klímy (IPCC) o vplyve globálneho otepľovania o 1,5 °C¹, potvrdzujú, že prvé kolo príspevkov strán k Parížskej dohode nestačí na splnenie cieľov dohody. Výsledkom tohto vývoja sú rastúce obavy verejnosti a občania požadujú ambicióznejšie a rozhodnejšie opatrenia v oblasti zmeny klímy, čo sa potvrdilo v nedávnych európskych voľbách a prieskume Eurobarometra o zmene klímy².

Na pozadí týchto udalostí Generálny tajomník Organizácie Spojených národov António Guterres usporiada samit o opatreniach v oblasti klímy, ktorý sa bude konať v New Yorku 23. septembra 2019, teda deň pred zasadnutím Valného zhromaždenia OSN. Po ňom bude 24. a 25. septembra nasledovať samit OSN o cieľoch udržateľného rozvoja.

Cieľom samitu o opatreniach v oblasti klímy je zvýšiť ambície v oblasti klímy a urýchliť vykonávanie Parížskej dohody. Zámerom je najmä podporiť strany, aby zvýšili úroveň ambícií svojich aktuálnych príspevkov na znižovanie emisií a včas predložili dlhodobé stratégie pre zasadnutie konferencie zmluvných strán Parížskej dohody, ktoré sa bude konať koncom roka 2020. Samit bude pre hlavy štátov a predsedov vlád významnou príležitosťou, aby predstavili svoje plány na zvýšenie ambícií a doterajší pokrok, a rovnako aj pre orgány nižšej úrovne štátnej správy, podniky, verejné a súkromné financie a občiansku spoločnosť, aby vyslali silné trhové a politické signály a tým dodali impulz na dosiahnutie čo najlepších výsledkov. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov António Guterres vyzval všetky hlavy štátov a predsedov vlád, aby sa zúčastnili na samite a zároveň zdôraznil: „Pripravte si plán, nie prejav“.

Európska únia, ktorá je odhodlaná zintenzívniť ambície v oblasti klímy

EÚ a jej členské štáty sa v súlade so svojím záväzkom, ktorým je prijať multilaterálne opatrenia založené na vedeckých poznatkoch, aktívne pripravujú na to, že začiatkom roka 2020 odsúhlasia a oznámia dlhodobú stratégiu EÚ, ktorej cieľom je dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. V Parížskej dohode sa stanovilo, že sa od všetkých zúčastnených vlád do roku 2020 očakáva predloženie takýchto stratégií. Európska komisia už v novembri 2018 v rámci prípravy dlhodobej stratégie EÚ reagovala na žiadosť Európskej rady oznámením s názvom „Čistá planéta pre všetkých“³, aby takto umožnila všetkým členským štátom EÚ analyzovať túto víziu a stotožniť sa s ňou. Táto téma bola v poslednom roku predmetom intenzívnej demokratickej diskusie na európskej, národnej a miestnej úrovni. Okrem úrovne EÚ sú členské štáty EÚ rovnako povinné vypracovať aj vlastné národné dlhodobé stratégie v súlade s nariadením o riadení energetickej únie.

Prevažná väčšina členských štátov EÚ už podporila cieľ EÚ, ktorým je dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050⁴, a prebiehajú ďalšie diskusie s cieľom dospieť ku konsenzu v nasledujúcich mesiacoch. Európska rada vyzvala Radu a Komisiu, aby pokročili v práci na podmienkach, stimuloch a podpornom rámci, ktoré sa majú zaviesť s cieľom zabezpečiť

¹ Osobitná správa Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) z roku 2018 o globálnom otepľovaní o 1,5 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou a súvisiacich postupoch znižovania emisií skleníkových plynov v kontexte posilnenia globálnej reakcie na hrozbu zmeny klímy, udržateľného rozvoja a úsilia o odstránenie chudoby.

² Osobitný prieskum Eurobarometra 490 „Zmena klímy“.

³ COM(2018) 773 z 28. 11. 2018 – Čistá planéta pre všetkých – Európska strategická dlhodobá vízia prosperujúceho, moderného, konkurencieschopného a klimaticky neutrálneho hospodárstva.

⁴ EUCO 9/19 Závery Európskej rady z 20. júna 2019.

prechod na klimaticky neutrálnu EÚ. Európska rada dokončí svoje usmernenia do konca roka s cieľom predložiť začiatkom roka 2020 dlhodobú stratégiu EÚ k Rámcovému dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC). Rovnako vyzvala Európsku investičnú banku, aby zintenzívnila svoje činnosti na podporu opatrení v oblasti klímy. Európsky parlament, Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov už podporili cieľ klimatickej neutrality do roku 2050.

Dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050, čo je ambicióznejší cieľ než je postup stanovený v osobitnej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy týkajúcej sa vplyvu globálneho otepľovania o 1,5 °C, je pre EÚ výzvou v oblasti investícií a modernizácie, ako aj veľkou príležitosťou získať konkurenčnú výhodu „prvého ťahu“, vytvoriť nové pracovné miesta a zvýšiť životnú úroveň občanov. Plnenie menej ambiciózneho plánu by znamenalo popretie našich dlhodobých ambícií v oblasti klímy a premárnenie ekonomických príležitostí pre EÚ.

Rozpočet Európskej únie má zásadný význam pre uskutočnenie našich ambícií v oblasti klímy. Európska komisia navrhla rozpočet EÚ vo výške viac ako 1 bilión EUR na obdobie 2021 – 2027⁵, ktorý je aktuálne predmetom rokovaní. Európska komisia navrhla, aby sa minimálne 25 % výdavkov EÚ použilo na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu vrátane rozpočtu Európskej únie na medzinárodnú a rozvojovú spoluprácu. Budúci rozpočet bude teda stimulovať opatrenia, ktoré neškodí klíme, a to vo všetkých oblastiach politiky, a bude podliehať kontrolám s cieľom zabezpečiť, aby sa nefinancovali investície, ktoré nie sú v súlade s prechodom na klimatickú neutralitu. Programom Horizont Európa sa upraví smerovanie európskeho výskumu a inovácií, pričom jadrom budú opatrenia v oblasti klímy. Program InvestEU, Nástroj na prepájanie Európy a všetky naše kohézne fondy a fondy EÚ pre rozvoj vidieka budú k dispozícii, aby poskytovali stimuly pre infraštruktúru a produktívne investície, ktoré potrebujeme v celej EÚ.

Rozsiahly proces modernizácie bude musieť byť dobre riadený, aby sa pre všetkých zabezpečil riadny a sociálne prijateľný prechod v duchu inkluzívnosti a solidarity. Európska únia a rovnako aj členské štáty musia od samého začiatku zohľadňovať sociálne dôsledky a uplatniť všetky príslušné politiky na zmiernenie tejto výzvy. Rozpočet EÚ, politika v oblasti zamestnanosti, sociálna politika, ako aj politika súdržnosti môžu zmierniť hospodárske, sociálne a územné rozdiely v celej Únii. Prebiehajúce regionálne iniciatívy, ktoré zaviedla Junckerova Komisia, ako napríklad platformy a pilotné projekty pre transformujúce sa uhoľné regióny a regióny s vysokými emisiami uhlíka sú krokom týmto smerom. Pripravujú sa nové iniciatívy zamerané na komplexné riešenie sociálnych a hospodárskych nákladov na modernizáciu danú klimatickými zmenami, ako je napríklad fond na spravodlivú transformáciu. Úplné vykonávanie akčného plánu pre obehové hospodárstvo⁶ prispieva k úsiliu EÚ o rozvoj klimaticky neutrálneho hospodárstva kombináciou efektívneho využívania zdrojov a konkurencieschopnosti.⁷ Rovnako je nevyhnutné zabezpečiť úplný súlad a vzájomnú podporu vo všetkých relevantných oblastiach

⁵ Návrh Komisie týkajúci sa viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 až 2027.

⁶ Oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo, COM(2015) 614.

⁷ Správa Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní akčného plánu pre obehové hospodárstvo, COM(2019) 190.

politiky, ako napríklad kvalita ovzdušia a biodiverzita. Politiky v oblasti klímy a životného prostredia musia ísť ruka v ruke.

Zásadné je tiež, aby súkromný sektor zdieľal túto víziu a aby orgány dosiahli pokrok, pokiaľ ide o podporný rámec, ktorý umožní súkromnému sektoru investovať do klimaticky neutrálneho hospodárstva na celom svete. Pomocou súboru udržateľných finančných opatrení, ktoré boli zavedené v únii kapitálových trhov Európskej únie, je Európska únia aj hybnou silou medzinárodného úsilia zameraného na presmerovanie kapitálových tokov smerom k našim klimatickým cieľom a na riadenie finančných rizík vyplývajúcich zo zmeny klímy. Okrem toho Európska únia v spolupráci s inými partnermi pripravuje iniciatívu pod názvom „Medzinárodná platforma pre udržateľné financovanie“, ktorá má byť spustená počas podujatia „Climate week“ („týždeň pre klímu“) spoluorganizovaného OSN v New Yorku a ktorej cieľom je koordinovať nástroje regulačnej politiky pre kapitálové trhy. Cieľom platformy je výmena najlepších postupov a spojenie rôznych iniciatív v oblasti environmentálne udržateľného financovania a investovania vrátane ekologických taxonómií, zverejňovania informácií, štandardov (napr. zelené dlhopisy), energetických štítkov a referenčných hodnôt.

Európska únia verí, že vytvorenie takýchto koherentných medzinárodných stratégií spolu s partnermi, akými sú krajiny G20, je najlepším spôsobom, ako stimulovať investície v rozsahu potrebnom pre najvýznamnejšiu hospodársku transformáciu našich čias a zosúladiť kapitálové tokov s cieľmi Parížskej dohody. Európska únia a jej členské štáty považujú Parížsku dohodu a ciele udržateľného rozvoja za podstatu svojej vonkajšej činnosti. Podobne bude súbor právne záväzných dohôd EÚ o obchode a spolupráci naďalej obsahovať prísne ustanovenia na podporu opatrení v oblasti klímy a na vykonávanie Parížskej dohody.

Európska únia si naďalej plní záväzky

Posolstvo Európskej únie na samite o klíme sa nebude týkať len stanovenia ambiciózných cieľov. Bude o ich rozsiahlom a komplexnom vykonávaní. Európska únia už splnila a prekročila svoj cieľ na rok 2020 týkajúci sa zníženia emisií skleníkových plynov a dokončila svoj jedinečný záväzný legislatívny rámec, ktorý nám umožní prekonať náš cieľ v oblasti klímy na rok 2030 vrátane mechanizmu riadenia, monitorovania a overovania.

EÚ po prvýkrát disponuje aj rámcom riadenia energetickej únie, v rámci ktorého musia členské štáty vypracovať integrované národné plány v oblasti energetiky a klímy na roky 2021 – 2030 s cieľom ukázať, ako môžu splniť ciele na rok 2030. Nariadením o riadení energetickej únie sa stanovuje transparentnosť prostredníctvom rozsiahlych konzultácií o národných plánoch, ako aj intenzívnejšia spolupráca medzi členskými štátmi, čo má pomôcť dosiahnuť ciele energetickej únie. Posúdili sa prvé návrhy plánov, pričom sa určili oblasti zlepšenia na zabezpečenie plnenia cieľov na rok 2030 a z dlhodobého hľadiska na zaistenie cesty ku klimatickej neutralite. Predpokladá sa, že pokiaľ budú opatrenia zavedené v plnom rozsahu, umožnia Európskej únii do roku 2030 znížiť svoje emisie skleníkových plynov približne o 45 % (v porovnaní s úrovňami z roku 1990). Je to nad rámec cieľa Európskej únie stanoveného v rámci vnútroštátne stanovených príspevkov EÚ, ktorým je znížiť emisie do roku 2030 o minimálne 40 %.

Stratégiou EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy⁸ sa zároveň podporili národné, regionálne a miestne opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy, aby Európa bola od roku 2013 odolnejšou voči tejto zmene. Skúsenosti získané v rámci zvyšovania našej odolnosti voči vplyvom zmeny klímy, ako napríklad zvýšenie odolnosti infraštruktúry a investícií proti zmene klímy, vytvorenie synergii so znižovaním rizika katastrof vrátane systému RescEU⁹, širšie využívanie ekologických riešení v mestách či inovatívne využívanie priestorových údajov pomôžu našim medzinárodným partnerom zvýšiť ich vlastnú odolnosť. Európska komisia okrem toho bude venovať zvýšenú pozornosť tomu, akým spôsobom môžu klimatické riziká ovplyvniť finančnú stabilitu alebo sociálnu súdržnosť.

Podľa najnovších vedeckých poznatkov Medzivládneho panelu o zmene klímy a Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby okrem toho neexistujú žiadne trvalé riešenia zmeny klímy bez toho, aby sa venovala väčšia pozornosť prírodným riešeniam vrátane zdravých a odolných lesov. V tejto súvislosti Európska únia spolupracuje aj s partnerskými krajinami na zintenzívnení úsilia o riešenie problematiky odlesňovania a degradácie lesov v súlade s nedávnym oznámením¹⁰ Komisie v tejto veci. Medzivládny panel o zmene klímy okrem toho v súčasnosti dokončuje svoju správu o oceánoch a kryosfére.

Pre Európsku úniu to všetko znamená investíciu do našej prosperity a prípravu na udržateľné, klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo.

Európska únia ako najväčší darca finančných prostriedkov v oblasti klímy

Európska únia si je vedomá, že emisie EÚ predstavujú len približne 9 % celosvetového objemu, a preto zintenzívni svoju osvetovú činnosť a finančnú a technickú spoluprácu vo vzťahu ku všetkým partnerským krajinám. Naša podpora bude zameraná na vnútroštátne stanovené príspevky. EÚ zohráva vedúcu úlohu v globálnom prechode na inkluzívne, spravodlivé a klimaticky neutrálne hospodárstvo pre všetkých.

Spolupráca s medzinárodnými partnermi a výmena skúseností s cieľom podnietiť globálne opatrenia v oblasti klímy je a naďalej bude prioritou a my ideme príkladom. Európska únia ostáva najväčším darcom rozvojovej pomoci na svete. V roku 2018 išlo o sumu 74,4 miliardy EUR, pričom zahŕňala čoraz viac opatrení v oblasti klímy. Naša podpora vykonávania vnútroštátne stanovených príspevkov partnerských krajín prostredníctvom hospodárskej pomoci, budovania kapacít, silnej podpory a vedúceho postavenia v multilaterálnych rokovaniach sa zvyšuje.

Klimatická zmena neúmerne postihuje najzraniteľnejšie krajiny. Európska únia je najväčším darcom finančnej pomoci v oblasti klímy na svete. EÚ a jej členské štáty poskytujú viac ako 40 % verejných svetových finančných prostriedkov v oblasti klímy, pričom sa príspevky EÚ a jej členských štátov od roku 2013 viac ako zdvojnásobili a presahujú sumu 20 miliárd EUR

⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy [COM(2013) 216 final].

⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Výboru regiónov „Lepšie zvládanie katastrof v EÚ: rescEU Solidarita a zodpovednosť“ COM(2017) 773 final.

¹⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Posilnenie opatrení EÚ na ochranu a obnovu svetových lesov“ COM(2019) 352.

ročne¹¹. Prístup EÚ ku globálnym opatreniam v oblasti klímy okrem iného prostredníctvom Európskej investičnej banky a zvýšenia finančných prostriedkov na opatrenia v oblasti klímy z budúceho rozpočtu sa ani v tomto prípade nebude obmedzovať len na verejnú sféru a bude zahŕňať nové iniciatívy na podporu a znásobenie investícií súkromného sektora.

Vonkajší investičný plán Európskej únie sa zvýši o navrhovaný „Európsky fond pre udržateľný rozvoj plus“ s kapacitou 60 miliárd EUR na mobilizáciu udržateľných investícií určených na vykonávanie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Parížskej dohody o zmene klímy.

Záver a ďalšie kroky

Európska únia je odhodlaná zabezpečiť úspech samitu o opatreniach v oblasti klímy konajúceho sa v roku 2019. Veríme, že naše výsledky, pokiaľ ide o opatrenia v oblasti klímy, inkluzívne rokovania o pláne, ktorého cieľom je nie len zamerať sa na klimatickú neutralitu, ale ju aj do roku 2050 dosiahnuť, a odhodlanie plniť klimatické záväzky zakotvené v záväzných európskych právnych predpisoch spolu predstavujú silný plán pre septembrový samit.

Európsku úniu bude medzi vedúcimi predstaviteľmi samitu o opatreniach v oblasti klímy reprezentovať predseda Európskej rady Donald Tusk. Koordinácia posolstiev zo samitu medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ, ako aj mimoriadne vysoká účasť vedúcich predstaviteľov EÚ na samite umožní EÚ komplexne a koherentne šíriť európsky príbeh o ambíciách, opatreniach, jednote a odhodlaní a zároveň uznať bohatstvo prístupov uplatňovaných jednotlivými členskými štátmi.

Predseda júci vo svojom zhrnutí zaznamená iniciatívy a záväzky, ktoré boli na samite o opatreniach v oblasti klímy prezentované. Prijmú sa následné opatrenia s cieľom sledovať pokrok, zaistiť zodpovednosť a zjednodušiť vykonávanie návrhov zo samitu. Bude v tom pokračovať systém OSN vrátane Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC).

To všetko tvorí pevný základ pre ešte vyššie ambície EÚ v oblasti klímy. V nadväznosti na nedávne voľby do Európskeho parlamentu a vytvorenie novej Európskej komisie bude EÚ pokračovať v domácej diskusii o tom, ako ďalej zvýšiť ambície a dosiahnuť stanovené ciele a súčasne zabezpečiť, aby žiadni občania ani regióny EÚ nezostali pozadu. Očakávame, že budeme naďalej prijímať rzné a ambiciózne opatrenia, ktoré budú vychádzať z našich doterajších významných úspechov.

Zvolená predsedníčka Komisie Ursula von der Leyenová vymedzila opatreniam v oblasti klímy skutočne významné miesto v rámci svojich politických usmernení ako súčasť návrhu Európskeho ekologického dohovoru, ktorého cieľom je, aby sa EÚ stala prvým klimaticky neutrálnym kontinentom na svete¹². Kľúčovou prioritou nastupujúcej Komisie budú tieto tri ciele: 1) zakotviť dlhodobý cieľ klimatickej neutrality do roku 2050 v záväzných právnych predpisoch, 2) zvýšiť ambície v oblasti klímy v krátkodobom a strednodobom horizonte

¹¹ 2018/11/06/2018-ecofin-climate-finance-conclusions.

¹² Politické usmernenia pre budúcu Komisiu (2019 – 2024) – „Ambicióznejšia Únia: Môj plán pre Európu“ – 16. júla 2019: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_sk.pdf.

v súčinnosti s ochranou prírodného prostredia v Európe a 3) posilniť medzinárodné opatrenia s cieľom podnietiť tretie krajiny, aby ambicióznejšie bojovali proti zmene klímy.